

Marcus Wallenberg

"Han kan se tilbake på hva han har utrettet med stolt tilfredshet", mente Sam Eyde om svensken Marcus Wallenberg. Han var med og la grunnlaget for det som skulle bli Norsk Hydro. Han ble også selskapets første styreformann, og holdt i roret gjennom 37 år.

Sammen med Kristian Birkeland og Sam Eyde blir Marcus Wallenberg,(1864-1943), regnet som Hydros grunnleggere. De var alle ekstraordinære, og sammen var de et lykketreff i et historisk øyeblikk. Wallenbergs betydning for framveksten av Hydro er blitt omtalt som både jevnbyrdig med Eyde og viktigere enn Eyde. Eyde og Wallenberg utfylte hverandre i Hydros første år etter 1905. Wallenbergs grundighet balanserte Eydes pågåenhet.

"Mellem ham og mig var der et gjensidig tillitsforhold som muliggjorde at vi på så kort tid kunde utrette det som blev utrettet," skriver Eyde i sine memoarer (1939). Sammen var de dynamiske. Det ble realisert ambisjoner som nøkternt sett ikke skulle kunne gjennomføres i Norge tidlig på 1900-tallet. I løpet av de ti første årene var stor industri og to bysamfunn blitt reist. Nær 5.000 arbeidere og funksjonærer var ansatt i selskapet.

Marcus Wallenberg var utdannet jurist og hadde siden 1890 arbeidet for Stockholms Enskilda Bank. Han kom fra en familie som drev stort innenfor bank og industri, både i skandinavisk og europeisk målestokk. Det var et kjent trekk ved familien å tilstrebe en viss anonymitet utad. Marcus var på flere vis et unntak. Ettermålet omhandler i stor grad hans betydning for Sveriges økonomiske utvikling i første halvdel av det 20. århundre. Den synes å være ubestridt og sies å kunne forklare den tilsynelatende borgfred mellom landets regjeringer og det finansielle miljø som wallenbergene representerer.

I tiden fra 1814-1905, da Sverige og Norge var i union, var det utviklet et betydelig økonomisk samarbeid. I 1905, da unionen var i ferd med å gå i oppløsning, var det åpenbart at Marcus Wallenberg og hans halvbror Knut var mer opptatt av å trygge båndene mellom Sverige og Norge enn å gi næring til striden rundt unionen.

Da Marcus Wallenberg i 1914 rundet 50 år, ble det holdt fest for han i Kristiania. Sam Eyde trakk fram wallenbergens betydning for Hydros prosjekter i Norge. Han mintes Knuts ord, at det han hadde våget, hadde han våget for en stor sak, "og jeg gjør en indsats for at løse en av de største oppgaver som for tiden findes."

Så legger Eyde til, for å sette Marcus' rolle i sitt rette perspektiv: *"Min ven Marcus Wallenberg har gjennom disse aar trofast med mig trukket de ofte tunge læs, hvor veien baade var stenet og knudret, og hvor vor last mang en gang skaket saa at vi begge hadde vor fulde hyre med at søge at bringe den vel frem til den glattere chaussé, som den nu synes at skulle gaa fremover paa".*

Samme år ble Knut Wallenberg svensk utenriksminister. Tre år tidligere hadde han overlatt sjefstillingen for Enskildabanken til Marcus. Han kom nå enda mer til syne og ble lagt merke til. Blant annet ble han gitt i oppdrag å skaffe Sverige en handelsavtale med Storbritannia, løste oppgaven utmerket og viste seg som en glimrende internasjonal forhandler.

Nye oppdrag fulgte, og han bygde seg en posisjon og et ry som en autoritet på det økonomiske og finansielle område. Han hadde i tillegg åpenbare strategiske evner, glimrende språkkunnskaper og sikker menneskekunnskap.

Tross hans vidtspendte virksomhet, hadde Hydro aldri en perifer plass i arbeidsdagen. Det er dermed innlysende at Hydro ble tilført betydelige verdier gjennom det aktive engasjement Marcus Wallenberg utøvde.

Gjennom mange år pleide Marcus Wallenberg også et vennskapelig forhold til Sam Eyde. Sammen hadde de en gård, Kromviken ved Møsvatn i Telemark. Her kunne de trekke seg tilbake, ta noen dager ferie og gå på fuglejakt. (se foto)

Marcus Wallenberg trakk seg fra formannsvervet i november 1942. Han døde året etter. Gjennom de 37 årene han ledet Hydros styre, var det mer enn en gang vanskelige saker, skarpe motsetninger mellom eiergrupperinger og personer i selskapets ledelse. Marcus Wallenberg viste i slike sammenhenger stor evne til å roe gemytter og finne løsninger. Oppgaven var ikke minst svært krevende i krigstider. I de fleste av Wallenbergs år hadde Hydros styre både tyske og franske styremedlemmer.

I Hydros jubileumsbok (1955) fremholder Kr. Anker Olsen at Marcus Wallenbergs betydning for Hydro kan beskrives kort og enkelt; *"Den er grunnleggende. Han er ikke bare en av de tre stiftere, og står selvfølgelig ved siden av Eyde og Birkeland i historiens lys"*.

Tekst: Trond Aasland.